

'Genoeg gepraat; samen aan de slag!'

De overheid staat aan de vooravond van een veranderslag naar een kleinere, krachtige overheid. Deze verandering brengt een aantal uitdagingen met zich mee. Hoe verhoudt zich de verwachte uitstroom door vergrijzing tot de taakstelling door bezuinigingen? Is er nog ruimte voor instroom en behoud van jong talent? Hoe werkt de overheid aan de juiste inzet van mensen en benodigde competenties op de langere termijn? Hoe geven we mobiliteit binnen de overheid op een breed vlak handen en voeten? Hoe kunnen we productiever zijn, met meer plezier en ruimte voor professionals? Over deze uitdagingen discussieerden bestuurders op 18 januari in het World Forum te Den Haag.

Op de bestuurdersconferentie 'Beter werken in het openbaar bestuur', die georganiseerd was door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Interprovinciaal Overleg en Unie van Waterschappen, kwamen circa 200 bestuurders af. Naast een grote groep burgemeesters en wethouders, ging het om gedeputeerden en dijkgraven. De bestuurders werden aangevuld met een groep van 50 ambtelijke projectleiders.

Open arbeidsmarkt

Met het eerste openbare optreden van minister Spies zijn de aanwezigen getuige van een primeur. De kersverse minister wijst erop dat in de komende jaren veel werknemers bij de overheid met pensioen gaan. Die uittocht dwingt tot anticipatie. Er moet nu al een opener arbeidsmarkt van alle overheidspersoneel komen. Mobiliteitsfaciliteiten moeten beter worden benut. Personele uitwisseling moet in de gehele sector plaatsvinden tussen provincies, gemeenten, waterschappen en ministeries. De minister vroeg haar collega-bestuurders om een boeket van ideeën aan te dragen om deze doelstellingen te realiseren. En vooral om met elkaar aan de slag te gaan en gebruik te maken van de initiatieven die al lopen.

Politiek van de 'goede bedoelingen'

Wat voor organisatie willen we zijn? Die vraag wordt volgens de Rotterdamse wethouder Jantine Kriens gevormd door de combinatie uittocht en bezuiniging. Rotterdam moet de komende jaren 530 miljoen euro bezuinigen. Door een grootscheepse reorganisatie is de gemeente van 32 afzonderlijke diensten naar één concern getransformeerd. Kriens: 'Een reductie van twintig procent is heel veel als je tegelijkertijd moet moderniseren. Dat kun je alleen maar bewerkstelligen als je met elkaar bepaalt waar je voor staat. In het verleden werkte de gemeente weinig bedrijfsmatig en veel volgens de politiek van de goede bedoelingen. Daarvan hadden we te veel last. Nu is de vraag weer helder. Waarvan is de overheid? Dat zijn onder andere een schone stad en veiligheid op straat. Dáár richten we ons dus op. En dat brengt ons bij de vragen: welke mensen hebben we nodig? En welke niet? Om een aantrekkelijke werkgever te blijven, moeten we weer uitstralen dat we iets terug doen voor de maatschappij.'

Rare visie

Econoom en socioloog Ton Korver sluit zich aan bij het betoog van Jantine Kriens. Het is onontkoombaar dat er keuzes moeten worden gemaakt in de aard van de werkzaamheden. 'Je gaat erover of je gaat er niet over,' is volgens Korver een rare visie. 'Je gaat er *met*

elkaar over en hebt hooguit het laatste woord.’ Aan de hand van een aantal stellingen, pleit hij voor een meer interactieve overheid.

Gewoon doen

Bas Eenhoorn, die als burgemeester van Alphen aan den Rijn is uitgeroepen tot Beste Bestuurder van 2011, noemt drie aspecten die bijdragen aan ‘beter werken’. Eenhoorn: ‘Het gaat ten eerste om kwaliteit. Met het uitwisselen van ambtenaren, tussen verschillende overheidsinstellingen, verbeter je de kwaliteit van het personeel. Ten tweede moet je het gewoon gaan doen. Ik noem dat ‘organisch veranderen’. Start een pilot als je met elkaar een goed idee hebt. Tot slot noem ik de vergrijzing. Het is geen probleem, maar een kans. We geven jongeren de ruimte. In Alphen laten we jonge studenten meedraaien. Het gevolg is dat ze uiteindelijk bij ons blijven. We zijn er trots op dat in onze gemeente, ondanks de vergrijzing, de gemiddelde leeftijd van het personeel is gedaald.’

Na het plenaire gedeelte discussieerden de bezoekers in kleinere groepen over verschillende thema’s. De bestuurders konden kiezen uit de thema’s ‘meer doen met minder mensen’, ‘de kracht van de regio’, ‘de overheid in de samenleving’, ‘investeren in kwaliteit van dienstverlening’ en ‘werken met minder regels’. In deze themakringen werden knelpunten en oplossingen besproken. Waar een wethouder klaagde dat tachtig procent van het personeel in schaal 11 zit en maar niet weg wil, zag een collega de oplossing in actieve vertrekregelingen ‘zodat de jonge honden vernieuwende dingen kunnen komen doen’. Ook werd de ervaring gedeeld dat getalenteerde jongeren worden weggekaapt door adviesbureaus. Een ander had moeite met die etiketten van de jonge honden en de vastgeroeste senior: ‘Bij ons is het precies andersom. Vitaliteit is echt niet altijd gekoppeld aan leeftijd.’ Het effect van een stage voor jongeren is dat zittende ambtenaren geïnspireerd raken en de jongeren zien hoe leuk de overheid is. Over het algemeen wordt ervaren dat de junior leert van de ervaren senior en de senior wordt bijgepraat door de junior over nieuwe media. Het ‘nieuwe werken’ zou ook meer deel moeten uitmaken van de ambtenarij. Denk aan thuiswerken, flexplekken en variabele werktijden. Een bestuurder uit het noorden van het land zei over de brede uitwisseling: ‘Goed initiatief, maar voor een jong talent van een ministerie uit Den Haag zijn wij te ver weg.’

Daarna werden bestuurders ingedeeld in regiokringen. Hier werd onderzocht hoe verschillende organisaties binnen een regio oplossingen hebben voor de knelpunten die in de eerdere themakringen naar voren kwamen.

Vind elkaar

De eindconclusie van een middag discussiëren sluit aan bij de visie van Bas Eenhoorn. Eensgezind vinden de bestuurders dat ze meer met het thema aan de slag moeten gaan. Het gaat nu om doen, niet meer om praten. ‘Wellicht moeten we kleinschalig beginnen, als we maar beginnen.’

Ook blijken bestuurders tijdens de regiokringen verrast over de mobiliteitsinitiatieven in hun eigen regio, waarvan zij het bestaan niet wisten. Zoek elkaar dus op en begin, is het algemene credo.